

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ KÜTÜPHANESİ ARAPÇA EL YAZMALAR KATALOĞUNDAKİ HANEFÎ FIKHINA AİT ESER- LERİN LİSTESİ

Yard. Doç. Dr. Murtaza KÖSE*

The List of the literature Belonging to Hanafi Canon Law in Manuscript of Arabic Index the Topkapı Palace Library Museum

Hanafi Moslem conancial jurisprudence school is a religious sect which originated from Kufe. The person Ebu Hanife who has the greatest share in developing and comes into existence of this Moslem canonical jurisprudence.

The school of Hanafi settled wel in Iraq, which its homeland and Syria. This school was spread out to Afghanistan peninsula of India, and Turkish Central Asia in the early times. This school of though became, which was preferred by Turkish Seljukid and Ottoman Turks and It had completely known in Ottoman Empire with offical authorization. Hanafi canon law had been preferred because of its importance and being wide. Especially Ebu Yusuf and Şeybani, those who were the students of Ebu Hanife, acted an important role extension of this school and, those who wrote valuable literature

Takdim

Hanefî mezhebi hicrî ilk iki yüzyılda Kûfe merkezli olarak Irak bölge-
sinde başlayan ve daha sonraki yüzyıllarda giderek gelişip yaygınlaşan bir
fıkıh ekolüdür. Bu fıkıhın metodoloji, doktrin ve sistematığının oluşmasında
en büyük paya sahip bulunan İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe'dir. Hanefî mezhebi,
Ebû Hanîfe'nin gerekse ilk nesil öğrencilerinin vefatlarından çok sonra bu
adla anılmaya ve mezheb olarak belirginleşmeye başlamıştır. Ebû Hanîfe
merkezli II. (VII) yüzyıl Irak fıkıhının ekolleşip sonraki dönemlerde hem Müs-
lüman halk hem âlim ve yöneticiler tarafından mezhep olarak algılanması ve
giderek İslam coğrafyası üzerinde yayılmasında mezhebin kurucusunun,
öğrencilerinin faaliyeti, mezhep fıkıhının tedvini, kadılık-resmî mezhep uygu-
laması gibi bir takım sebeplerin bulunulması kaçınılmazdır. ¹

Özellikle bu ekolün birinci neslini temsil edenlerden Ebû Yûsuf, İmam
Muhammed, Züfer, Hasan b. Ziyad gibi müçtehidlerin yetiştirdiği öğrenciler
özellikle Harizm, Batı Türkistan, Horasan ve Mâverâünnehir gibi halkı yeni

* Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹ Bardakoğlu Ali, "Hanefî Mezhebi" maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1997, c., 16, s. 2.

Müslüman olmuş bölgelere giderek hocalarının görüşlerinin tanınmasında, benimsenmesinde ve yayılmasında etkin rol oynamışlardır.²

Hanefî mezhebinin kurulup yayılmasının başta gelen bir diğer sebebi de Ebû Hanîfe'nin ve öğrencilerinin ortaya koydukları fikhî birikimin kendi dönemlerinden itibaren tedvin edilmeye başlanması ve bu faaliyetin ileri dönemlerde artarak devam etmesidir. Bilhassa Selçuklu ve Osmanlı devletinin Hanefî mezhebinin yayılmasında rolü çok büyüktür. Nihayet Yavuz Sultan Selim'in Hanefî mezhebini yargı ve fetvada devletin resmi ve zorunlu mezhebi ilan eden fermanını yayınlamasıyla bu ekolün siyasi etkinliği zirveye çıkmıştır.³ Bu geniş etkinlik ve yayılma sonucu Hanefî mezhebi fıkıh kültüründe hem halk kesiminde, hem de siyasi kesimde en üst düzeyde takdire ulaşan, alimler yetiştirmede en münbit ve verimli mezhep durumuna geldi. Başka hiçbir mezhebin elde edemediği ölçüde bol fikhî eserler verdi. Bu eserler fıkıhın bütün konularını ele aldığı gibi, müstakil belli bir konunun ele alınması şeklinde de telif edilmiştir. Tedvin faaliyetlerinde ki bir husus da meydana getirilen eserlerin birçoğunun şerh ve haşiye çalışmaları şeklinde olduğudur.

Klasik veya müteahhirin dönemi Hanefî fıkıh literatürüne malzeme teşkil edecek doktrinel görüşlerin ve farklı yorumların önemli bir kısmı meşâyih dönemi denilen devredeki telif edilen eserlerle ortaya konulmuştur. Bu dönem Hanefî fakihlerinin öncekilere nisbetle daha fazla eser telif ettikleri devredir. Meşâyih döneminin ikinci yarısı Hanefî fıkıh doktrininin klasik döneminin başladığı zaman dilimidir. Bu dönemde fakihler kendilerine kadar biriken mezhep doktrininin, metodolojisini ve fıkıh kültürünü yansıtan bir ölçüde de mezhep fikhini derlemeye ve temellendirmeye yönelik eserleri geliştirmeye çalışmışlardır. Aynı zamanda bu dönem mezheplerin fikhî görüş ve esaslarıyla ilgili zengin bir kültür ve telifatın biriktiği bir dönemdir. Klasik dönemi takip eden asırlarda hem ilk dönemlerden itibaren zenginleşerek gelen fıkıh kültürünü ve fetva geleneğini, hem de kendi dönemlerindeki fer'î meselelere getirilen çözümleri fetevâ adıyla anılan hacimli eserlerinde toplayan Hanefî fakihlerinin sayısı artarak devam etmiştir.

Bu çalışma ile amacımız, akademisyenleri ülkemizdeki mevcut kütüphanelerden sadece Topkapı Sarayı Kütüphanesinde elyazma eserler olarak bulunan Hanefî Fırû fıkıh literatüründen haberdar etmek ve istifadelerine katkıda bulunmaktır. Ayrıca İslam hukuku alanında çalışan araştırmacılar için orijinal sayılabilecek çok nadir eserleri de kısaca olsa bile onlara tanıtmaktır. İstifade ettiğimiz katalogdaki mükerrer eserlerin isimlerini bu listeye dahil etmedik. Araştırma ve çalışma bizden, başarı Allah'dandır.

² Hacevî, Muhammed b. Hasen el-Fâsî, el-Fikru's-Sâmî fi Târîhi'l-İslâmî, Beyrut, 1995, c. 2, s. 510-514; Kamil Mûsâ, el-Medhal ilâ Teşri'i'l-İslâmî, Beyrut, 1989, s., 149-151; Karaman Hayrettin, İslam Hukuk Tarihi, İstanbul, 1989, s.216.

³ Muhammed İbrahim, Hanefî ve Şafî'ilerde Mezheb Kavramı, (çev:Faruk Beşer), İstanbul, 1989, s., 8

1- el-Asl fi'l Furû (el-Mebsût) (A. 697/1) Muhammed b. el-Hasen eş-Şeybânî, (ö. 189/804),

2- el-Ferâid Şerhu Nazmi Telhîsi'l-Câmii'l-Kebîr; (A. 1220), bu eser Şeybânî'nin el-Câmiu'l-Kebîr adlı eserinin şerhi olup, Bedreddin Tokâdî tarafından Bağdat'da 1392 de yazılmış olup, Gümülcine' de 1402 yılında bitirilmişdir. Eser aynı zamanda zamanın padişahı Yıldırım Beyazıt Han'a ithaf olunmuştur.

3- Kitâbu'l-Harâc, (A.1055) Ebû Yûsuf b. Yakûb b. İbrahim b. Habîb el-Kûfi el-Ensârî, (ö. 182/798)

4- Kitâbu'l-Hüceç, (A.1142/1) Muhammed b. el-Hasen eş-Şeybânî, (ö. 189/804),

5- Şerhu'l-Mebsût li's-Serahsî, (A.1142/2), Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl, (ö.483/1090)

6- Şerhu Kitabi's-Siyeri'l-Kebîr, (A.1148) Muhammed Şeybânî'nin yazdığı Siyeri'l-Kebîr'e, Serahsî'nin yazdığı bir şerhdır.

7- Teysîru'l-Mesîr fi Şerhi Kitâbi's-Siyeri'l-Kebîr, (E.H. 726), Muhammed Şeybânî'nin Kitâbi's-Siyeri'l-Kebîr'ine Muhammed Münib el-Ayintâbî'nin (1238/1823) yazdığı şerhdır.

8- Telhîsu'l-Câmii'l-Kebîr, (A.730), Muhammed Şeybânî'nin el-Câmiu'l-Kebîr adlı eserine Muhammed b. Abbâd el-Hil'atî'nin (ö. 652/1254) yazdığı eserdir.

9- el-Câmiu's-Sagîr, (A.722) Hüsâmüddin el- Buhârî Ömer b. Abdülaziz (ö.536/1141)'in Şeybânî'nin el-Câmiu's-Sagîr'i ne yaptığı yeni bir tertiptir.

10- Şerhu'l- Câmii's-Sagîr, (A.725) Hüsâmüddin el- Buhârî Ömer b. Abdülaziz (ö.536/1141)'in Şeybânî'nin el-Câmiu's-Sagîr'i ne yaptığı şerhdır.

11- Şerhu'l- Câmii's-Sagîr lil-Pezdevî, (A.726), Şeybânî'nin eserine Ali b. Muhammed el-Pezdevî Fâhru'l-İslam'ın (ö.482/1089) yazdığı şerhdır.

12- Şerhu'l- Câmii's-Sagîr lil-Kerderî (A.728), Kırım'da XV. Asırda yazılmıştır. Eseri Tâceddin Abdulgafur b. Lokman el-Kerderî (ö.562/1167) yazmıştır.

13- Şerhu'l-Câmii's-Sagîr Lil-Attâbî, (A.729) Şeybânî'nin eserine Muhammed el Buhârî el-Attâbî'nin (ö.586/1199) yazdığı şerhdır.

14- et-Tenvîru Şerhu Telhîsi'l-Câmii'l-Kebîr, (A.734), Şeybânî'nin yazdığı eser olan el-Câmiu'l-Kebîr'ine Hil'atî tarafından yapılan Telhîs'ine

Mes'ûd b. Muhammed el-Gucdevânî (ö.772/1370) tarafından yapılmış olan şerhdir.

15- Edebu'l-Kâdî, (A.1015), Ebû Bekir Ahmed b. Ömer eş-Şeybânî el Hassâf (ö.261/874) in eseridir.

16- Ahkâmu'l-Vukûf, (A.1194). Ebû Bekir Ahmed b. Amr eş-Şeybânî, el-Hassaf, (ö.261/874), in evkafa dair eseridir.

17- Şerhu Muhtasarî't-Tahavî, (A.1075), Ebû Cafer Ahmed b. Muhammed b. Seleme el-Hacri et-Tahavî, (ö.321/933) in furû bir eserine Ahmed b. Mansur eel-İsbicâbî (ö.480/1087) in yazdığı şerhdir.

18- el-Cüz'ül-Evvel min Muhtarası'l-Kâfî, (A. 940) Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Mervezî el-Hâkim eş-Şehîd (ö.334/945)'in furû fıkha ait yazdığı eseridir.

19- Kitâbu'n-Nevâzil ve'Fetevâ (A.897) Ebû Leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrahim es-Semerkandî (ö.373/983 ile 393/1002)'nin eseridir.

20- Muhtelifu'r-Rivâye (A.1197), Ebû Leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrahim es-Semerkandî (ö.373/983 ile 393/1002)'nin Furû Hanefiyye' ye dair eseridir.

21- Hızânetu'l-Fıkh (A.887) Aynı müellifin Hanefî Fıkhına dair olan eseridir.

22- Kitâbu'l-Mukaddime fi's-Salat, (A.779) yine aynı müellifin Fıkh-ı Hanefiyye mukaddimesidir.

23- et-Tevdîh Şerhu'l-Mukaddime, A.(1150) Ebû Leys'in eserine Mustafa b. Zekeriya b. Aydoğmuş el-Karamânî (öl.809/1406) tarafından yazılan şerhidir.

24- Ravdadu'l-Ulemâ (A.876), Abdullah b. Yahyâ Muhammed ez-Zandavistî el-Buhârî (öl.382/922) nin fıkıh, hikmet ve âyetlere dair meseleleri sûfiyâne bir tarzda anlatan eseridir.

25- Muhtasaru'l-Kudûrî, (A.967), Ebû'l-Hüseyin Ahmed b. Muhammed el-Kudûrî el-Bağdâdî (öl.428/1037) nin furû hanefiyyeye dair kitabıdır.

26- Şerhu Muhtasar'il-Kudûrî Liakta' (A.983/1), Kudûrî'nin eserine Ahmed b. Muhammed b. Akta' (öl.474/1081) nin yazdığı şerhdir.

27- Hulâsatu'd-Delâil, (A.975), Kudûrî'nin Muhtasar'ına Ali b. Ahmed b. Mekkî er Râzî (öl.598/1201)'nin yazdığı şerhdir.

28- el-Müctebâ Şerhu'l-Kudûrî (A.977), Muhtâr b. ez-Zâhidî'nin (öl.658/1260) nin yazdığı şerhdir.

29- el-Cevheretü'n-Neyyire, (A.976) Ebûbekir b. Abdullah el-Haddâdî el-Abbâdî (öl.800/1397) nin Kudûrî'nin Muhtasar'ına yazdığı Sirâcu'l-Vahhâc'ın bir özeti'dir.

30- Câmiu'l-Muzmerât ve'l-Müşkilât, (A.968), bu eser de Kudûrî şerhi olup Şeyh Ömer Bezzâr (öl.832/1429) tarafından yazılmıştır.

31- et-Tecrîd fi'l-Fıkh, (A.981), Ahmed b. Muhammed el-Kudûrî el-Bağdâdî (öl.428/1037) nin Hanefî ve Şafîî fıkhı arasındaki farkları soru ve cevap şeklinde yazılan bir eserdir.

32- el-Esrâr fi'l-Furû, (A.1106), Ebû Zeyd Abdullah b. Ömer b. İsa ed-Debbûsî, (öl.430/1039) nin Fıkıh Usulüne dair yazdığı eserdir.

33- Kitâbu Cümeli'l-Ahkâm, (A.767), Ahmed b. Muhammed b. Ömer el-Kâtîfî (öl.446/1054) nin Hanefî fıkhına dair yazdığı muhtasar bir eserdir.

34- Ecnâs fi'l-Furû, (A.1095), Ahmed b. Muhamme b. Ömer en-Nâtîfî el-Hanefî (öl.446/1054) nin yazdığı ve Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Cürçânî'nin tertibe koyduğu Hanefî fıkhına ait eserdir.

35- Muhtasaru'l-Hilâfiyyât fi beyâni ihtilâfi'l-İmâmi Ebî Hanîfe ve'l-İmâmi's-Şâfiî, (A. 1080), Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseynb. Ali b. Mûsâ el-Beyhakî (öl.458/1066) nin eseri olup İmam Ebû Hanife ile İmam Şâfiî'nin ayrıldıkları noktaları bildiren bir eser olup, Ebû Abdullah Muhammed b. Farah tarafından ihtisar edilmiştir.

36- Kitâbu'n-Netf (fi'l-Fetâvâ), (A.1157), Ebû'l-Hasan Ali b. el-Hasan (öl.461/1069) ve başka şahıslara isnad edilen Hanefî fıkhına dair bir eserdir.

37- el-Gâye İhtisâru'n-Nihâye. (A.881/1), İmâmu'l-Harameyn Ebû'l-Meâlî Abdülmelik Muhammed Abdullah b. Yusuf el-Cüveynî (öl.478/1085) nin Nihâye adlı Hanefî fıkhı kitabının İzzuddin Ebû Muhammed Abdülaziz İbn Abdüsselam es-Sülemî (öl.660/1262) tarafından yapılan ihtisardır.

38- Sirâcu'l-Musallî (K.826), Ebû'l-Kâsım Ali b. Muhammed es-Simnânî er-Rahbî, (öl.493/1100) nin namaz hakkındaki eseridir.

39- Gururu's-Şurût ve Düreru's-Sumût (A.1033), Celalüddin Ebû Neşr Ahmed b. Rükneddin Muhammed b. Ali b. Abdurrahman b. İshâk el-İmâdî elFathabâdî (öl.493/1100) nin hukuki numunelerini havi eseridir.

40- Bedâiu's-Sanaî fi Tertîbi's-Şerai (A.1105), Alaüddin el-Mansur Muhammed b. Ahmed es-Semarkandî (öl.508/1114) nin Tuhfetu'l-Fukaha adlı eserine Ebubekir b. Mes'ûd el-Kasani-el-Kaşânî (587/1191) tarafından yazılan şerhdır.

41- Mecmeu'l-Fetevâ, (A.833) Ahmed b. Muhammed b. Ebûbekir el-Hanefî (522/1128) nin eseridir. Yine aynı müellifin Hizânetü'l-Fetevâ (A.799), adlı fetvaları içeren bir eseri daha mevcuttur.

42- Garaibu'l-Mesail (A.1158), Ahmed b. Muhammed b. Ebibekir el-Hanefî (522/1128)'nin Mecmeu'l-Fetevâsından kendi eserinden seçtiği bazı meseleleri havi eseridir.

43- el-Câmiu's-Sagır (R.596), Husamuddin Ömer b. Abdulaziz es-Sadruşşehid el-Buhârî, (öl.536/1141)'nin eseridir.

44- el-Vâkıatu'l-Husâmiyye (A.1107/1), Husâmuddin Ömer b. Abdulaziz es-Sadruşşehid el-Buhârî, (öl.536/1141) nin Hanefî fikhına dair olan eseridir, bu esere el-Fetevâ'l-Kübrâ da denilir.

45- -Hulâsâtü'l-Fetevâ, (A.180), Tahir b. Ahmed b. Abdurreşid el - Buhârî, (öl. 542/1147) nin fetvalarıdır.

46- el-Vecîz, Radyuddin Muhammed b. Muhammed es-Serahsî, (544/1149)'nin eseridir. Aynı müellifin (A.853), numarayla kayıtlı el-Muhîtu'r-Ravda adlı Hanefî fikhına ait meşhur eseri de mevcuttur.

47- Şiratü'l-İslam (A.766), Saduddin Muhammed b. Ebibekir el-Buhârî, (öl.573/1177) nin eseridir.

48- Fetevay-ı Kadıhan (A.818), Fahrudin el-Huseyn b. Mansur el-Özcendî el-Fergânî, (öl.592/1196) nin Hanefî fikhına ait olan fetvalarıdır.

49- Muhtârâtü Mecmu'un-Nevâzil (E.H.811), Ali b. Ebîbekir Abdilcelil Burhâneddin el-Fergânî el-Mergînânî, (öl.593/1197) in eseridir. Bu müellifin (A.1119), numarayla kayıtlı Bidayetü'l-Mübtedi, el-Hidâte Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî isimli (A.901/1) numarayla kayıtlı eserleri de mevcuttur.

50- el-Muhtasar min Mesâil'l-Vikâye (H.144), Ubeydullah b. Mes'ûd Tacuşşeria'nın Vikâyetür' Rivâye ala'l-Mesail'l-Hidaye adlı eserinden kendi yaptığı intihabdır.

51- Nihayetü'l-Kifâye Li Dirâyeti'l-Hidâye (A.944), Merînânî'nin kendi eseri el-Hidâye'ye Tâcuşşeria Ömer b. Sadr eş-Şeria'l-evvel'in yazdığı haşiyedir.

52- en-Nukâye Muhtasaru'l-Vikâye (K.688), Ubeydullah b. Mes'ûd el-Hanefî Sadru's-Şeria' es-Sânî'nin dedesi olan Tâcuş-Şeria'nın (öl.14.asır) eseri olan Vikâye 'den yaptığı özettir.

53- Kitabu'n-Nihâye (A.916), Mergînânî'nin Hidaye adlı eserine Hüseyin b. Ali es-Sugnakî (öl.710/1310) in yazdığı şerhdır.

54- Kuhistânî (Kebîr)(A.700), Şemsuddin Muhammed Kuhistânî (öl.960/1544)'nin kendi eseri olan Câmiu'r-Rumûz adlı eseri ile Sadruşşeria'nın Nukâye adlı eserine yazdığı haşiyedir.

55- Zahîratü'l-Ukbâ (A.2138), Sadruşşeria es-Sânî, (öl.747/1346)'nin Şerhu'l-Vikâye'sine Yusuf b. Cüneyd Ahi Çelebi et-Tokadi, (öl.905/1499)'nin yazdığı haşiyedir.

56- Hâşiyetü Yûsuf b. Durmuş alâ Sadruşşeria (A.977), Sadruşşeria'nın Vikâye şerhine Yusuf b. Durmuş b. Receb el-Kâdî es-Sinobî tarafından 1518 de yazılmış olan haşiyedir.

57- Hâşiyetü's-Semerkandî alâ Sadrişşeria (A.996) nın Vikâye'ye yazdığı haşiyedir.

58- Mirâcü'd-Dirâye fî Şerhi'l-Hidâye (A.913/1), Mergînânî'nin eseri Hidâye'ye Muhammed b. Muhammed el-Kâkî es-Sancârî'nin (öl.749/1348) yazdığı şerhdır.

59- Gâyetü'l-Beyân Nâdiratü'z-Zeman (A.917/3), Mergînânî'nin eseri Hidâye'ye Âmir b. Katib b. Âmir Ömer b. Âmir Gâzi'nin el-İtkânî (öl.758/1357) nin yazdığı şerhdır.

60- el-İnâye Şerhu'l-Hidâye (A.905) Mergînânî'nin eseri Hidâye'ye Ekmeleddin Muhammed b. Mahmud el-Bâbertî'nin (öl.786/1384) yazdığı şerhdır.

61- en-Nihâye (A.910/1), Mergînânî'nin eseri Hidâye'ye Mahmud b. Ahmed el-Aynî, (855/145 l)'nin yazdığı şerhdır.

62- Fethu'l-Kadir Li'l-Âcizi'l-Fakir (A.914), Mergînânî'nin eseri Hidâye'ye Kemalüddin Muhammed b. Hümam el-Vâhid es-Sivâsî, (öl.861/1457) tarafından yazılan şerhdır.

63- Şerhu'l-Vikâye Liibni Melek (A.952), Muhammed b. Abdullâtif b. Aziz b. Melek (öl.797/1394) tarafından yazılan şerhdır.

64- Nihâyetü'n-Nihâye Şerhu'l-Hidâye (A.904), Mergînânî'nin Hidâye adlı eserine Muhammed b. Muhammed b. Mahmud b. eş-Şihna el-Halebî'nin (öl.890/1485) yazdığı ve 1. cildinin mevcut olduğu şerhdır.

65- Zahîretü'l-Ukbâ (E.H. 758), Sadru's-Şeria es-Sânî'nin kendi eseri Şerhu'l-Vikâye'nin üzerine Yusuf b. Cüneyd Âhi Çelebi et-Tokâdî'nin (öl.905/1499) nin yazdığı haşiyedir.

66- Münyetü'l-Musallî ve Gunyetü'l-Mübtedî (A.1019), Sadeddin el-Kaşgarî'nin (öl.705/1305) namaz hakkında yazılmış eseridir.

67- Gunyetü'l-Mütemellî Şerhu Münyeti'l-Musallî (A.1021), Kaşgarî'nin yukarıdaki eserine İbrahim b. Muhammed el-Halebî'nin (öl.897/1474) yapılan şerhini özetidir, buna Halebi Sagîr de denilir.

68- el-Feteva'z-Zâhiriyye (A.830), Zahiruddin el-Huseyn b. Ali el-Merginani Ebi'l-Mehâsin, (öl.600/1203)'nin fetvalarıdır.

69- Tetimmetü'l-Feteva's-Sugra (A.673/1), Burhânuddin Mahmud b. Ahmed b. Sadruşşehid, (öl.616/121.9)'in fetva kitabıdır. Aynı müellifin, (A.848/1) numaralı kayıtla ez-Zâhîratü'l-Burhâniyye adlı eseri de vardır.

70- el-Fevaid'z-Zâhiriyye (A.1086), Zahiruddin Ebîbekr Muhammed b. Ahmed b. Ömer el-Buhârî (öl.619/1222) nin eseridir.

71- Kitabu'l-Fusûl (A.821), Muhammed b. Mahmud b. el-Huseyn el-Ustruşâni, (öl.632/1234) nin eseridir.

72- Münyetü'l-Müftî (A.867),Yusuf b. Ahmed el-Haşşi, (620/1223)' nin Feteva's-Sugra'sından Yusuf b. Ebi Said Ahmed es-Sicistâni, (638/1240)'nin ihtisar ettiği eser.

73- el-Fıkhü'n-Nâfi (A.1165), Nâsiruddin Ebu'l-Kasım Muhammed b. Yusuf el-Huseyni es-Semerhandi el-Medenî, (öl.656/1258) nin eseridir.

74- el-Hâvî fi'l-Mesâil (K.811), Necmüddin Ebu'r-Recâ Muhtar b. Mahmud b. Muhammed ez-Zahidî, (öl.658/1260) nin eseridir.

75- Fusûlu'l-Ahkâm fi Usûlu'l-Ahkâm (A.824), Ebu'l-Fazl Zeynüddin Abdurrahman b. Ebibekr İmâdüddin Ali el-Merginânî, (Öl.670/1271) nin eseridir.

76- el-Muhtâr li'l-Fetevâ (A.1177), Ebu'l-Fazl Mecdüddin Abdullah b. Mahmud el-Mevsilî, (öl.683/1284) nin eseridir.

77- Şerhu Menşeu'n-Nazar (A.1316), Burnadüddin Muhammed b. Muhammed en-Nesefî (öl.686/1287) nin Hilafiyata dair eseri üzerine bilinmeyen bir tarafından yazılan şerhdır.

78- Mecmeu'l-Bahreyn ve Mülteka'l-Neyyirayn (A.1041), Muzafferüddin Ahmed b. Ali b. Sa'leb es-Saatî el-Bağdâdî (öl.696/1296) nin eseridir.

79- Tuhfetü'l-Mülûk (1068), Zeynüddin Muhammed b, Ebîbekir Abdülmuhsin Hasan er-Râzî (öl. 666/1267-8 den sonra vefat etmiştir. Eser İlmihal kitabı olup 10 babdan meydana gelmiştir.

80- Kenzü'd-Dekâik (A.998), Hafızuddin Ebu'l-Berekat Abdullah b. Ahmed en-Nesefi, (öl.710/1310) nin eseridir.

81- Remzu'l-Hakâik Şerhu Kenzi'd-dekâik (1010), Abdullah b. Ahmed en-Nesefî (öl.710/1310) nin eserine Ebû Muhamme Bedruddib Mahmud b. Ahmed el-Aynî (öl.854/1451) tarafından yazılan şerhdır.

82- el-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dekâik (A.1012), Abdullah b. Ahmed en-Nesefi' nin eserine Zeynelabidin Ömer b. İbrahim b. Nuceym el-Mısri, (öl.970/1562)' nin yazdığı şerhdır.

83- el-İzâh (K.720) Abdullah b. Ahmed en-Nesefi' nin eserine Yahya el-Koçhisari'nin yaptığı şerhdır.

84- el-Vâfi fi'l-Furû' (A.937), Hafızuddin Ebu'l-Berekat Abdullah b. Ahmed en -Nesefi, (öl. 710/1310) nin eseridir.

85- el-Fetevâ'l-Velvâlicî (A.784), Abdulkemârîm Zahuriddin İshak b.Ebibekir el-Valvalicî, (öl.710/1310)' nin topladığı fetvalardır.

86- Izhâru'l-Fetevâ min Esrârî'l-Hâvî (A.834/1), Şerefüddin Ebu'l-Kasım Hibatullah b. Kâdî'l-Kudat Necmüddin b. Abdurrahman b. Şemsüddin el-Cühenî, (öl.738/1338) nin eseridir.

87- Hizânetü'l-Müftin (A.812), el-Hüseyn b. Muhammed b. el-Hüseyn es-Semani, (öl.740/1339) nin eseridir.

88- Uyûnu'l-Mezâhibi'l-Erbaa (A.742), Kıvâmuddin Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Kâkî, (öl.749/1248) nin eseridir.

89- Şerhu Elfâzı'l-Küfür (K.788), İsmail b. Muhammed Bedrürreşid, (öl.768/1366)'in eserinin Ali b. Sultan Mahmud el-Herevî, (öl. 1014/1605) tarafından yapılan şerhidir.

90- el-Bihâr (ez-Zâhira) (A1145) Ebu'l-Mehâsin Husâmuddin Hasan b. Şeref et-Tebrizî,(öl.770/1368) nin eseridir.

91- Cevâhiru'l-Fıkh (A.1210), Tahir b. İslam b. Kasım el-Ensari, (öl.771/1369) nin eseridir.

92- Kitabu'l-İrşad (A.1186), Muhammed b. Mahmud Ekmelüddin el-Baberti, (786/1384) nin muhtasar bir eseridir.

93- er-Reşâd fi Şerhi'l-İrşâd (A.1187), Baberti'nin İrşad'ına Abdurrahman b. Ahmed Ömer es-Sabri'nin yazdığı şerhidir.

94- Dürerü'l-Bihâr (A.1035), Şemsüddin Ebu Abdillah Yusuf b. İlyas ed-Dımışkî es-Seferi, (51.788/1386) küçük hacimdeki bir eseridir.

95- el-Fetevai-Tâtârhâniyye (827/2), Alim b. Alaaddin'in Tâtârhânı Hânu'l-A'zâm'in emriyle telif ettiği büyük fetva kitabının 2. cildir.

96- Câmiu'l-Fusûleyn (A.679), Bedruddin Mahmud b. İsa b. Kâdî Simavna, (51.819/1416) nin eseridir.

97- et-Teshîl fî Şerhi Letâifi'l-İrşâd (A.1112), Bedrüddin Mahmud b.İsrâil b. Kâdî Simavna (öl.819/1416) nın Hanefî fikhına dair Letâifu'l-İşârât adlı eserinin şerhidir.

98- el-Fusûlu's-Sitte (E.H.833), Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd b. Buhârî en-Nakşibendî, (öl.822/1420) hadis ve fıkha dair eseridir.

99- el-Fetevâ'l-Bezzâziyye (A.795), Hâfızuddin Muhammed b. Muhammed el-Bezzâzî el-Kerderî (öl.827/1424) fetva eseridir.

100- Ravzatü'l-Müttakîn (A.1364) Muhammed b. Abdüllatif b. Melek (öl.854/1450) nin eseridir.

101- Kitabu'l-Hudûd ve'l-Ahkâm (E.H.765), Alaüddin b. Mecdüddin Muhammed b. Mesud el-Herevî, (öl.876/1470) nin muhtasar bir fıkıh kitabıdır.

102- Câmiu'l-Fetevâ (R.665), Kırk Emre Hamidî, (öl.880/1475)'nin topladığı fetvalardır.

103- Gururu'l-Ahkâm (A.1032), Muhammed b. Feramuz b. Ali Molla Hüsrev, (öl.885/1480) nin eseri olup bu müellifin Usul-u Fıkha dair eseri de mevcuttur.

104- Düreru'l-Hükkâm Şerhu Güreri'l-Ahkâm (A.1029), aynı müellifin kendi eseri olan Dürer'e kendi yaptığı şerhdir.

105- el-Hâvî Lilfetevâ (A.816), Abdurrahman Muhammed b. Ebîbekr Celâleddin es-Suyûtî (öl.911/1505) nin eseridir.

106- Mahzanü'l-Fıkh (M.350), I. Sultan Selim'in hafız kütübü Musluhüddin Musa b. Musa el-Amâsî (öl.926/1520) nin eseridir.

107- ez-Zahâiru'l-Eşrefiyye fi Elgâzi'l-Hanefiyye (A.11769, Abdulber b. Muhammed b. Muhammed eş-Şihna, (öl.921/1515) Hanefî fıkına dair meseleleri havi eseridir.

108- el-Mürteza (A.1104), Nureddin Yûsuf el-Karasûyî el-Balikesrî (öl.934/1527), nin eseridir.

109- Islâhu'l-Îzâh (A.708), Şemsüddin Ahmed b. Süleyman b. Kemal Paşa, (öl.940/1533) nin el-Islâh fi'l-Fıkh adlı eserinin şerhidir.

110- 110- el-Ferâid ve'l-Fevâid (H.137), İbn Kemal Paşa, (öl.940/1533) farklı fikhî meselelerden bahseden risalesidir.

111- Mülteka'l-Ebhur (A.891), Burhânuddin İbrahim b. Muhammed b. İbrahim el-Halebî, (öl. 956/1549) nin eseridir. Aynı zamanda müzede Mültekâ adlı eserin üzerine yazılmış bir çok değişik müellifler tarafından yazılmış şerhler bulunmaktadır.

112- el-Eşbâh ve'n-Nezâir (A.750), Zeynüddin Ömer b. İbrahim b. Nüceym el-Hanefî (öl.970/1563) nin eseridir, aynı müellifin el-Fetevâ'l-Zeyniyye adlı fetvalarını ihtiva eden (A.843) numarayla kayıtlı eseri de mevcuttur. İbn Nüceym'in Eşbah adlı eserine yapılmış bir çok şerh de mevcuttur.

113- Tenvîru'l-Ezhân ve'd-Damâir (A.753), İbn Nüceym'in el-Eşbâh'ı üzerine Mustafa b. Hayreddin (öl.1022/1613) nin yazdığı şerhdir.

114- el-Fetevâ'l-Adliyye (E.H.813) Rasul b. Salih el-Aydinî (öl.978/1075) nin fetvalarıdır.

115- Risâletün fi'l-Meshi ala'l-Huffeyn (R.683), Ebu's-Su'ud Muhammed b. Muhammed b. Mustafa el-İmâdi, (öl.982/1574) nin bir risalesidir.

116- Edebü'l-Evsiya (E.H.753), Fuzayl b. Ali b. Ahmed el- Cemali er-Rûmî, (öl.991/1583) nin eseridir. Aynı müellifin (A.886), numarayla kayıtlı Damânâtü fi'l-Furui'l-Hanefiyye adlı eseri de vardır.

117- Cevâhiru'l-Fetevâ (A.829), Rukniddin Ebubekir Muhammed b. Ali Abdurreşed el-Kirmânî 'nin eseridir.

118- Tebyînü'l-Mehârim (A.1211), Sinanüddin Yusuf el-Amâsî el-Vaiz el-Mekkî, (1000/1591) nin eseridir.

119- Kitâbu'l-Kifâye (A.942), Ebu Cafer eş-Şuaybî'nin eseridir.

120- Tenvîru'l-Ebsâr ve Câmiu'l-Bihâr (A.747), Şemsüddin Muhammed b. Abdullah b. Şihâbüddin et-Timurtâşî el-Gazzî, (öl. 1004/1594) nin eseridir. Müzede Timurtâşî'nin eserinin üzerine yazılmış ayrıca birçok şerh de mevcuttur.

121- ed-Dürü'l-Muhtâr Şerhu Tenvîri'l-Ebsâr (M.360), Timurtâşî'nin yukarıdaki eserine Muhammed b. Alaaddin b. el-Haskefî (öl.1088/1677) nin yazdığı şehdir.

122- Hediyetü'l-Mehdiyyîn (A.1175), Abdulhalim b. Muhammed, (öl. 1605) in eseri olup eser akaid ve fikhî meseleleri ihtiva etmektedir.

123- Savânihu'l-Mtârahât (R.632) Ahmed b. Husâmüdin Hasan b. Eş-Şeyh Sinanüddin el-Bayâzî (öl.1098/1680) nin bir risalesidir.

124- es-Seyfü'l-Meslül fi Şer'ir-Rasûl (M 376), Şeyhülislam Bâlfzâde Mustafa, (1069/1659) nın fetvalarıdır.

125- el-Mesâil'l-Fıkhiiyetü'l-Mürettebe (E.H.717), Muhammed Mukim b. Ahmed er-Rodosî eliyle 1079 (1668) yılı civarında muhtelif fıkıh kitabı ve risalelerden toplanmış ve sıraya konmuş meseleleri ihtiva eden bir mecmuadır.

126- el-Fetevâ'l-Hayriyye (A.841), Hayruddin b. Ahmed Nureddin Ali Zeynüddin el-Eyyubi el-Faruki er-Remli, (öl.1081/1671) nin eseridir.

127- Surratü'l-Fetevâ (A.832), Sadık Muhammed b. Ali es-Sakızı, (öl. 1099/1688) nin eseri olup 1059 da tamamlamıştır.

128- Mecmûatü'd-Damânât (E.H.807), Tazminatla ilgili fetvalara şamil olmakla beraber müellifi bulunamamıştır.

129- Fetavâ Muhammed Ataullah (E.H.819), Şeyhülislam Ebu İshakzâde Muhammed Ataullah b. Şerif, (öl. 1226/1811) nin fetva eseri olup son kısmının eksik olduğu ifade edilmektedir.

130- Tebşiretü'l-Guzât (R.624), Hasan b. Şeyh Halil (XII/XVIII) isminde Hiş müftüsünün gâziler hakkında Meşâрку'l-Envâr Mebâriku'l-Ezhâr, Mesâbihu's-Sünne v.b kitablardan topladığı eseridir.

131- Behcetü'l-Fetevâ (B109), Yenişehirli Şeyhülislam Abdullah Efendi (öl. 1156/1743) nin eseridir.

132- Miftâhu'l-Mugallât (E.H.829), Muhammed b. Ömer el-Kastamonî, (hicri 13. asır civarı) nin Ferâiz hakkında yazdığı eseridir.

133- Mecmeu'n-Niyye (R.684), Müftizade Mustafa b. Ahmed el-Konevî, (öl. 1205/1791) 'nin niyet hakkında bir eseridir.

134- Kitabu't-Tehzib (A.873), Ebû Abdullah Muhammed el-Kalânîsî, nin eseridir.

135- Kitâbu'l-Lübâb (K.763), Ebû Hafs Ömer b. Ali el-Ensârî isminde bir zatın fıkha dair eseridir.

136- el-Ferâidü's-Sirâciyye (E.H.823), Sirâcüddin Ebu Tahir Muhammed b. Muhammed b. Abdurreşid es-Secâvendî, (öl.VI./XII. Asır sonları) nin feraize dair meşhur risalesidir.

137- Kâşifü'l-Müşkilât (H.171), Siracüddin Ebû Tahir Muhammed b. Muhammed b. Abdurreşid es-Secâvendî (öl.VI./XII. Asır) nin yazdığı Feraiz kitabına Muhammed b. Ömer el-İskilibî 'nin yazdığı ve Sultan Selim b. Mustafa'ya (1203-1222/1789-1807) takdim ettiği şerhdır.

138- es-Sahâifü fi Ulûmi'l-Ferâid (M.401), İbrahim b. Muhammed Çavuşzâde, (öl. 1053/1643)'nin ferâizle ilgili eseridir.

139- Tuhfetü'l-Mülûk (1068), Zeynüddin Muhammed b, Ebîbekir Abdülmuhsin Hasan er-Râzî (öl. 666/1267-8)den sonra vefat etmiştir. Eser ilmihal kitabı olup 10 babdan meydana gelmiştir.